

REDERIJKERS

Tholen 1493-1614

Jan van Loo

versie 31 januari 2021

In de stadsrekeningen is er ook sprake van posten die te maken hebben met opvoeringen, zoals battenenten, zinnespelen, allegorische aanduidingen van personages, zotten en speellieden (in de regel de benaming voor muzikanten), vastelavondvieringen, (kinder)bisschopsfeesten en opvoeringen door scholieren. Deze zijn opgenomen in dit overzicht.

Een groot deel van de hierna volgende gegevens is afkomstig van archivaris Fred van den Kieboom van het archief van gemeente Tholen en van de transcripties van de ex-archivaris Hans Zuurdeeg

facit = maakt, bedraagt

ut supra = als boven

De rederijkers van Tholen en posten van (toneel)opvoeringen staan in de volgende bronnen:

Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 181 Stadsrekening 1493-1494
 Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 181 Stadsrekening 1494-1495
 Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 182 Stadsrekening 1495-1496
 Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 183 Stadsrekening 1496-1497
 Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 184 Stadsrekening 1497-1498
 Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 185 Stadsrekening 1498-1499
 [Onzeker] 1534 Meispel: Kops, W., 'Schets eener geschiedenis der Rederijkeren', in: *Werken van de Maetschapy der Nederlandsche Letterkunde te Leiden*, deel 2, Leiden 1774, pp. 236-240.
 Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 186 Stadsrekening 1538-1539
 Gemeentearchief Bergen op Zoom, Raad en Rekenkamer inv. nr. 3684, Tholen stadsrekening 1548-1549.
 Archief NH Kerk Tholen 1558-2000, inv. nr. 149a Kerkrekening 1562-1563
 Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 188 Stadsrekening 1565-1566

Bijlage Jan Cornelissen 't Gilde

Tholen stadsrekening 1566-1567, voorlopig inv. nr. 189

Resolutieboek, inv.nr. 1 van het Archief Stad Tholen 1330-1936, folio 53 recto

Resolutieboek, inv.nr. 17 van het Archief Stad Tholen 1330-1936, folio 19 recto

Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 181 Stadsrekening 1493-1494

Het boekjaar 1493-1494 is opgemaakt door de burgemeesters Jacob Thoniszn en Govert Pieterszn en loopt van Sint Servaes (13 mei) 1493 tot Sint Servaes (13 mei) 1494. Niet gefolieerd.

[Rubriek:]

Ander wtgeu[en] van scencken en[de] tering[hen]

Gescent den gesellen die doore of speelden j vat biers f[acit]

ij d.

[Rubriek:]

Ald[er]hande wtgeue[n]

bet[ael]t Jan poppe vj gr[rooten] d[at] hij speelde voir tsac[ra]me[n]t ende van een[en] boom die hem afgehouden was om meyen te hange[n] v g[rooten] f[acit] s[am]t

xj d.

Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 181 Stadsrekening 1494-1495

Het boekjaar 1494-1495 is opgemaakt door de burgemeesters Heynric Mathijszn die Coninc en Jan Jacob Clais Pouwelszn en loopt van Sint Servaes (13 mei) 1494 tot Sint Servaes (13 mei) 1495. Niet gefolieerd.

[Rubriek:]

a[n]no xciiij

Ald[er]hande wtgeuen

ber[ael]t Jan poppe om thelich sac[re]mentsdach va[n] spelen

iiij d.

bet[ael]t Jan claisz[n] de veerma[n] voir de ste[de]gesellen [?] die tsinxen cæronike

speelde[n] iiij s.g.

[Marge:] H [= Heynric Mathijszn die Coninc]

[ceronike; bedoeld is veronike[?]; zie inv. nr. 182 f. 9 verso: vironica. Veronica is de heilige die het gezicht van Christus afnam met een doek tijdens zijn kruistocht.]

Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 182 Stadsrekening 1495-1496

Het boekjaar 1495-1496 is opgemaakt door de burgemeesters Jacop Thonissen en Heinrick Mathijssen en loopt van Sint Servaes (13 mei) 1495 tot Sint Servaes (13 mei) 1496. Gefolieerd, ff. 1 recto – 10 verso.

[Rubriek 9 verso:]

Alderhande wtgeue[n]

9 verso

Bet[ael]t anthonis Ianse[n] va[n] beure[n] met zy[n] adorente[n] van dat sy die vironica speelde[n] d[aer]voren f[acit]

v s.

9 verso

Bet[ael]t Ia[n] claysse poppe va[n] dat hi 'tsinxse[n] voer tsac[re]me[n]t speelde

vj d.

Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 183 Stadsrekening 1496-1497

Het boekjaar 1496-1497 is opgemaakt door de burgemeesters Harman Govertssone en Jacop Tonissone en loopt van Sint Servaes (13 mei) 1496 tot Sint Servaes (13 mei) 1497. Gefolieerd, ff. 1 recto – 10 recto.

[Rubriek 6 verso:]

Ander wtgeuen van scenken

6 verso

Gescenct den gesellen vander blauwer scuuten ij s. x g.

[Rubriek 9 recto:]

Alderhande wtgeuen

9 recto

Bet[aelt] den gesellen vander retoryken tot haren wagen xx s.

Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 184 Stadsrekening 1497-1498

Het boekjaar 1497-1498 is opgemaakt door de burgemeesters Harman Govertszn en Zimon Toniszn en loopt van Sint Servaes (13 mei) 1497 tot Sint Servaes (13 mei) 1498. Niet gefolieerd.

[Rubriek 6:]

Ander witgeuen van scenken

Geschenct den gesellen vande Reterycke op sinte barbare[n]dach twee poortkannen

Riins Wijns den stoop xj gro[oten] f[aci]t

ij s. jx g.

[Naamdag heilige Barbara is 4 december]

Geschenct den gesellen vander blauwer scuyite

ij s. x g.

Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 185 Stadsrekening 1498-1499

Het boekjaar 1498-1499 is opgemaakt door de burgemeesters Heinrick Mathijssone en Simon Tonissone en loopt van Sint Servaes (13 mei) 1498 tot Sint Servaes (13 mei) 1499. Niet gefolieerd.

[Rubriek:]

Ander wytgeuen van scencken

Ghesenct den ghesellen vand[er] Retorijken

v s. vj g.

Ghesenct den ghesellen vand[er] blauwer schuuten

iiij s. iiij g.

[Onzeker:] **1534 Opvoering van een *Mey-spel amoreus, daar Pluto Proserpina ontscaect.***

Incipit: *Een meijspel van sinnen van Menschelijcke Broosheit de met sWerlts Ghenuechte triumpheert inden Ghemeijnen Beijart.*

Dit zinnespel vermeldt in het Brusselse afschrift Tholen als plaats van herkomst en de onbekende Jacop Awyts als maker van het stuk. Het zou in 1551 opgevoerd zijn in Amsterdam. Kops weet nog te melden dat er ook opvoeringen waren in Dendermonde in 1519, in Tholen in 1534 en in Aalst in 1551. Volgens hem is het stuk afkomstig uit Gent en is het 709 regels lang. Het Brusselse afschrift van de hand van Reyer Geurts telt 850 regels.

Bron 01: Ms. KB Brussel 21659.

Bron 02: Kops, W., 'Schets eener geschiedenis der Rederijkeren', in: *Werken van de Maetschapy der Nederlandsche Letterkunde te Leiden*, deel 2, Leiden 1774, pp. 236-240.

Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 186 Stadsrekening 1538-1539

Het boekjaar 1538-1539 is opgemaakt door de burgemeesters Jan Cornelisse Zijtwint en Anthonisse Jansse en loopt van Sint Servaes (13 mei) 1538 tot Sint Servaes (13 mei) 1539. Niet gefolieerd.

[Rubriek:]

Ander vutgeuen va[n] wedden

Bet[aelt] den longe gesellen vand[er] blau scuyte den
xiiij Iuny a[nn]^o xxxviiij^o na oude costume

iiij s.

Be[taelt] den prince vande retrocine[n] voirh[uer] Iairl[ickse] wedde

ij p.

[Rubriek:]

Ander vutgeuen va[n] Sche[n]cken

Gescho[n]cken den conij[n]ck vand[en] retrocinen den
xxiiij^{en} Iuly a[nn]^o xxxviiij^o by beuele ut [supra] in wyne
[bij beuele = op last van burgemeester Anthonis Iansse]

vj s. ix d.

[Rubriek:]

Alrehande vutgeue[n]

Bet[aelt] op ten seluen dach seruaty a[nn]^o xxxviiij^o die
speelud[en] dies acht[er] middaechs ou[er] der hee[ren] tafel coniu[n]c[te] [?]
Cor[ne]l[is] pietersse cakc en[de] Wille[m] Adriae[n]sse elc vj d f[acit]
[coniu[n]c[te] = samen ; vermoedelijk twee muzikanten die de maaltijd opluisterden]

xij d.

Bet[aelt] Jan cornel[is]s[en] tgilde, pri[n]ce vand[er] retrocine[n]
ter cause va[n] Repara[ti]e ged[ae]n ande vleeshouw[er]s
draggers en[de] andere stadts wage[n]s en[de] ander
rep[ar]a[ti]e na s[yn] bilgetken den borg[emeeste]^{rs} ouergegeue[n]
den xxix Iuny a[nn]^o xxxviiij^o f[acit]
[Zie de bijlage over Jan Cornelissen 't Gilde.]

xxiiij s. vj ½ d.

Bet[ael]t den pri[n]ce vande retrocine[n] vand[en] o[m]mega[n]ck
te stellen a[nn]° xxxvij° vij s.

Bet[ael]t by beuele vand[en] borg[emeest]^{er} den pri[n]ce vande
Retrocinen en[de] den hooftma[n] vande[n] voetboich
scutters en[de] vand[en] cluueniers elc twee tonnen
biers van iij s[chellingen] vij d[eniers] de tonne en[de] mette[n] excys vry
x d[eniers] vander tonne opt viere[n] vand[en] pays de xv augustj xxxvij° xxvij s. ~~vj d.~~ net

Bet[ael]t den retrocinen voir of tot een[en] nieuwe
wage[n] h[ae]r by d[en] borg[emeeste]^{rs} gegeuen ixvij s.

**Gemeentearchief Bergen op Zoom, Raad en Rekenkamer inv. nr. 3684, Tholen
stadsrekening 1548-1549.**

Het boekjaar 1548-1549 is opgemaakt door de burgemeesters Jan Jan Hugezone en Cornelis Janssen van Berghen en loopt van Sint Servaes (13 mei) 1548 tot Sint Servaes (13 mei) 1549. Gefolieerd ff. 1 recto – 14 recto.

[Rubriek: 5 verso]
Uuytgheven van wedden

5 verso
Den Prinche vand[en] Rethrosijn[en] naer oude
Coustume vij s.

[Rubriek; 6 recto]
Ander vuytgheuen ordinari daeraff sommighe p[ar]thien
nochtanz meerd[ere]n en[de] minderen.

6 recto
Den Prinche vand[en] Rethrosyn[en] van ghelycke van
xxix ghesellen xij deniers den man f[aci]t xxix s.

6 recto
Den ghesellen vand[en] blaeuwe schute bet[ael]t vj s. iiij d.

[Rubriek: 7 recto]
Ander vuytgheuen van schenken

7 verso
Gheschonken In een ghelach d[at] verteert was
by d[en] notarius en[de] ghetuyghen In saeken de stadt
aengaen[de] ten huuse van Jan t[gi]lde x s.

[Rubriek: 11 recto]
Alderhande vuytgheue[n]

11 recto
 Anth[onis] marinus vande blaeu schuyte te
 Repareren xinxen laetsled[en]

ij s. vj d.

Archief NH Kerk Tholen 1558-2000, inv. nr. 149a Kerkrekening 1562-1563

[Rubriek: 80 recto] Uuytgeuen

80 recto
 Item betaelt eenen silversmyt te Berge in de balanche van 't eenen zilveren cruce te maecken
 overmidts dat dat gebroecken was te Pinxteren van de blauschuyte afgewerpen was dat 'tselver
 cruce in vier stucken was daeraf betaelt tot iiij s.

Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 188 Stadsrekening 1565-1566

Het boekjaar 1565-1566 is opgemaakt door de burgemeesters Jan Hugesone en Cornelis
 Cornelissone en loopt van Sint Servaes (13 mei) 1565 tot Sint Servaes (13 mei) 1566. Gefolieerd
 ff. 1 recto – 17 recto.

[Rubriek: 14 recto]
 V[an] uytgeue[n] aen[den] o[m]meganck

Bet[ael]t de[n] deken van[der] schipp[er]sgilde van[de]
 blau schuyte o[m]me te drage[n] vj s. viij g.
 [Marge:] By quitan[tie] en[de] ordon[nantie]
 van burg[emeeste]^{ts}

Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 188 Stadsrekening 1565-1566
Tholen stadsrekening 1566-1567, voorlopig inv. nr. 189

Het boekjaar 1566-1567 is opgemaakt door de burgemeesters Cornelis Cornelissone en Cornelis
 Janse van Bergen loopt van Sint Servaes (13 mei) 1565 tot Sint Servaes (13 mei) 1566.
 Gefolieerd ff. 1 recto – 17 recto.

[Rubriek: 14 recto]
 Ander vuytgeuen aenden ommeganck

14 recto
 Bet[ael]t Sotert Govertse als deken van de schippersgilde van de Blau
 schuyte te dragen vj s. viij g.
 [Marge:] Ordinary

Resolutieboek, inv.nr. 1 van het Archief Stad Tholen 1330-1936, folio 53 recto

17 november 1597

Op den 17en novembris '97 hebben bailiu, borgemeesters ende schepenen, collegialiter vergadert zijnde, voor hun ontboden Anthoni Leysz. als prince van de camer van rhetorica, ende hem affgeyst de keure van de camer van rhetorica bij ons verleent, mitsgaders de wilkeure bij henselven gemaect. Ende hem, prince belast, op de hoochste boete ende op zijn poorterschap, geen vergaderinge ter cause van de camer meer te houden. Ende de voors. keuren opgesloten op den stadthuse.

Van gelijcke es ten voors. daghe mede in de voors. collegie ontboden Cornelis Breyel als knape van den voors. camer ende hem, op gelijcke pene als voren, belast die van de camer van rhetorica nyet meer te vergaderen, noch in hunne camer noch elders. Ende heeft den voors. prince bij eede verclaert dat in dezelve camer zijns weten geen andere keuren en zijn als hij alhier overgelevert heeft.

Resolutieboek, inv.nr. 17 van het Archief Stad Tholen 1330-1936, fol 19

16 juni 1614

De retherijckers versoucken erectie van haere camer.

Op de requeste van de liefhebbers van de const van rhetorica versoeckende dat haere camer weder mochte werden opgericht ende sij oeffenen in aller sedicheyt ende stelicheyte de voorseyde conste. Is verstaen, dat men sal informeren off in andere steden van Zeelant deselve oeffeninghe ende openbare exercitie toelaet ende in dien gevalle naeder op haere keure te letten.

Bijlage Jan Cornelissen 't Gilde

Archief stad en gemeente Tholen 1330-1936, inv.nr. 186 Stadsrekening 1538-1539

[Rubriek:]
Alrehande vutgeue[n]

Bet[aelt] Jan cornel[is]s[en] t'gilde, pri[n]ce vand[er] retrocine[n]
ter cause va[n] Repara[ti]e ged[ae]n ande vleeshouw[er]s
dragere[n] ande stadts wage[n]s en[de] ander
rep[ar]a[ti]e na s[yn] bilgetken den borg[emeeste]r^{rs} ouergegeue[n]
den xxix Iuny a[nn]o xxxviiij^o f[aci]t

xxiiij s. vj ½ d.

Hof van Holland: Rollen van eisen, betrekking hebbend op Tholen 1502-1567, ARA Toegang nr. 3.03.01.01, inv.nrs. 3696-3768

Nr. 3715: 21 april 1545

v. Evert Gerritsz.? van Dordrecht impt. x Jan Cornelisz. 't Gelde ter Th.

Nr. 3721: 12 maart 1553 [=1554]

v. Cornelis Adriaensz. van Houck bailliu van Th., Jan Hugez. en Cornelis Jansz., burgermeesteren van stad en lan van Tholen metten lande van Schakerloe, als voorstanders en weesmeesters tot conservatie vd weesen en privilegien en ordonnantien, impten. x heer Adriaen Cornelisz. en Jasper Balthen als testamentlicke voogden vd achtergelaten weeskinderen van Jan Cornelisz. 't Gilde

Nr. 3723: 16 maart 1555 [=1556]

v. Ghysbrecht en Jacob Jans zonen, gebroeders w. Th., als erfgenamen van Jan Jacob Mathysz. hun vader, Anthonis Lopsz. voor zich, Dirck Cornelisz. voor zich en als voogd vd weduwe van Jan Cornelisz. 't Gilde, met heer Adriaen Cornelisz. als voogd vd voors. Jans weeskinderen, alle erfgenamen van Katherina Pampe, vrouw van voors. JJM, appten. x mr. Cornelis Jacobsz. namens Claes Coninck als man vd weduwe van Aert van Groeningen